

них прав меншин, відсутня зацікавленість захисту з боку держав, оскільки вони, в першу чергу, дбають за територіальну цілісність, суверенітет, внутрішній конституційний порядок.

Отже, розглянувши проблеми визначення, захисту і визнання прав національних меншин, слід зазначити, що вони потребують нагального вирішення. Потрібно ввести єдине поняття національної меншини для чіткого розуміння усіма суб'єктами міжнародного права, яке б повністю розкривало зміст і спеціальні ознаки національних меншин, вдосконалити систему захисту національних меншин на законодавчому і інституційному рівнях, врегулювати питання щодо колективних прав національних меншин. Тому розв'язання цих проблем має стати одним із пріоритетів внутрішньої політики держав і важливою умовою збереження миру й зміцнення їх стабільності.

*Гайдайчук І.В.,
студентка,*

Національний університет «Одеська юридична академія»

ПРАВО ЛЮДИНИ НА ЕВТАНАЗІЮ: МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ ЗАКРІПЛЕННЯ ТА ПРАКТИКА

У ХХІ столітті відбувається становлення четвертого покоління прав людини, котре пов'язане з науковими відкриттями в галузі мікробіології, медицини, генетики тощо. Ці права є результатом втручання у психофізіологічну сферу життя людини (Джерело: Скакун О. Ф. Теорія поколінь прав людини / Теорія права і держави).

У міжнародних документах прослідковується декларативний характер правового регулювання нових прав людини. Як приклад такого права можна розглянути евтаназію, що являє собою задоволення прохання хворого про прискорення його смерті будь-якими діями і засобами, у тому числі припиненням штучних заходів для підтримання життя, не має нормативно-правового визначення [1, ст. 179].

Евтаназія (від грец. *e u* – добре + *thanatos* – смерть) буквально означає «хороша, легка смерть». Вона може здійснюватися у таких двох формах як активна та пасивна [2].

Під активною евтаназією (метод наповненого шприца) мається на увазі здійснення лікарем дій, свідомо і безпосередньо спря-

мованих на спричинення смерті пацієнта. Тобто активною евтаназія є тоді, коли пацієнт потребує застосування спеціальних засобів для прискорення смерті.

Пасивна евтаназія (метод відкладеного шприца) передбачає бездіяльність оточуючих, відмову від підтримуючого життя лікування, коли воно або припиняється, або взагалі не призначається, за виключенням того, що зменшує біль [3, ст. 149].

До числа міжнародних нормативно-правових актів, які регулюють право на життя і тим самим мимовільно мають відношення до евтаназії, відносяться, зокрема, Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 р., Європейська конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р. (зі змінами), деякими міжнародними документами медичних асоціацій, а саме Конвенцією Ради Європи 1997 р. «Конвенція по захисту прав та достоїнств людини в зв'язку з застосуванням досягнень біології та медицини: Конвенція по правах людини і біомедицині», а також інші нормативно-правові акти. Проте прямо в нормах міжнародного права питання про евтаназію не врегульовано, хоч у 1987 р. 39-я Всесвітня Медична Асамблея у Мадриді прийняла Декларацію про евтаназію. Текст документу говорить: «Евтаназія, як акт навмисного позбавлення життя пацієнта, навіть на прохання самого пацієнта чи на підставі прохання його близьких, не етична. Не виключає необхідності шанобливого ставлення лікаря до бажання хворого не перешкоджати перебігу природного процесу помирання в термінальній фазі захворювання» [4].

На сьогодні евтаназія застосовується в багатьох країнах, незалежно від того, дозволена вона законом чи ні. Існує ряд країн, де евтаназія легалізована і досить широко використовується. Першопрохідцем стосовно законодавчого закріплення права на евтаназію є штат Каліфорнія в США, де в 1977 році було прийнято Закон «Про право людини на смерть». Наслідуючи приклад Каліфорнії, евтаназію було дозволено в штаті Орегон при дотриманні ряду обов'язкових умов і ретельному контролі. Самогубство при лікарському сприянні спеціально не переслідується і не карається за законодавством штатів Північної Кароліни, Юти, Вайомінгу. Цікавою є практика Індіани: на його території діє так званий прижиттєвий заповіт, в котрому пацієнт офіційно підтверджує свою волю про те, щоб його життя не продовжувалось штучним шляхом при певних обставинах [5, ст. 5].

В 2002 році в Нідерландах прийнято «Закон про припинення життя за бажанням чи допомогою в самогубстві». Варто зазначити, що Нідерланди є єдиною країною в світі, де право на здійснення евтаназії належить не лише медичним працівникам, а й може здійснюватись самостійно за допомогою лікарів, а саме в частині надання хворому на його прохання препаратів, що скорочують життя.

Також є ряд країн (Швеція, Фінляндія, Швейцарія), які не визнають протизаконним «припинення безкорисної підтримки життя», тобто фактично дозволяють пасивну евтаназію.

Також важливим є факт категоричної відмови від прийняття подібного закону Великою Британією та Японією (хоч згодом суд встановив умови, за яких евтаназія є можливою), оскільки ці країни входять до країн «Великої вісімки» і мають значний вплив на міжнародній арені.

В багатьох країнах світу евтаназія знаходиться поза правовим регулюванням, але в кримінальних кодексах цих країн передбачено більш м'яке покарання, ніж за умисне вбивство (обов'язковою умовою є категоричне прохання невиліковно хворого позбавити його життя).

Аналіз законодавчого досвіду зарубіжних країн показує, що більшість країн світу кваліфікують евтаназію як злочин проти життя, але варто також звернути увагу на те, що громадськість зарубіжних країн поступово приймає евтаназію.

Одним із аргументів, який наводять прихильники «прискорення смерті» хворих, є те, що людина має право на життя, а отже і право розпоряджатись ним також їй належить. Неможливо собі уявити, що людина, маючи право на життя, не має права померти, що вона вільна на законних підставах розпоряджатись своєю власністю, але не своїм життям. Противники евтаназії ж зазначають, що життя є благом і воно залишається благом навіть тоді, коли стає переважно суцільним стражданням.

На мою думку, норми міжнародного права повинні конкретніше регулювати питання евтаназії, вони повинні вказати хто, яким способом, за яких обставин і на яких підставах, може здійснювати, або сприяти здійсненню права людини на «легку смерть».

Міжнародне право, як і національне право держав, стикається з проблемами, які полягають у тому, що неможливо належним чином визначити правомірність здійснення евтаназії, існує ймовірність зловживань з боку медичного персоналу, а також можливість

неадекватної оцінки того, що відбувається, хворими, які знаходяться у вкрай важкому стані.

Враховуючи вище перераховані фактори, міжнародну практику, а також те, що на сучасному етапі розвиток медицини дозволяє активно боротись з патологічними станами, лікування яких ще не так давно було досить проблематичним, я вважаю, що необхідно закріпити в міжнародному праві норми, які б регулювали питання евтаназії. У даному випадку під регулюванням права на евтаназію я розумію закріплення в міжнародно-правових актах заборони «вбивства на прохання хворого», але також передбачення переліку умов та особливостей проведення евтаназії в окремих виняткових випадках.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Правознавство: словник термінів. За ред. В. Г. Гончаренка. Навчальний посібник. – К.: Юрисконсульт, КНТ. – 2007. – 636 с.
2. Анікіна Г. В. Перспективи легалізації евтаназії в Україні – 2009 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://archive.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2009-3/09agvevu.pdf>
3. Иванюшкин А. Я. Профессиональная этика в медицине : (Филос. очерки) /А. Я. Иванюшкин ; АМН СССР. – М. : Медицина, 1990. – 220 с.
4. Конвенция о защите прав и достоинствах человека в связи с применением достижений биологии и медицины : Конвенция о правах человека и биомедицине. Совет Европы, Овьедо, 4 апр. 1997 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www1.umn.edu/humanrts/russian/euro/Rz37.html>.
5. Эвтаназия: за и против // Здоровье Украины: Мед.газ. – 2001 – № 1

*Kyryliuk I. Y.,
student*

National University «Odessa Law Academy»

PROTECTION OF THE RIGHT TO LIFE THROUGH THE PRACTICE OF THE EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS (IN UKRAINIAN PERCEPTIONS)

The right to life in its trivial meaning is the most important right which every person has. It is considered to be the logical prerequisite to all other rights. Taking into account significant violations of human life during world wars of the 20th century, it is natural for postwar conventions to start with the problem of the right to life which main